

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdorkodi sam ponj, plača na leto samo 8 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki "Katoliškega tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo Koroška cesta šte. 5, v sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do ure polne. Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Krščansko-socijalna zveza za Štajersko.

Naša organizacija je storila važen korak naprej. — Zveza nepolitičnih društev, ki je do sedaj imela svoje središče v Ljubljani, je dobila potrdilo od c. kr. namestnice v Gradcu. S tem bo organizatorično delo zelo olajšano. Vabimo torej vsa naša nepolitična društva in posamezne rodoljube, da čim prej prijavijo svoj pristop.

Ustanovni občni zbor se bo vršil dne 29. novembra t. l. v prostorih katoliškega mojstrskega društva v Mariboru ob 10. uri predpoldne. Na dnevnem redu je poročilo pripravljalnega odbora, posvetovanje o skupnem načrtu za nepolitično organizacijo na Spod. Štajerskem, volitev osrednjega odbora in slučajni nasveti.

Do ustanovitve sprejema ude predlagatelj dr. Anton Korosec v Mariboru.

In še enkrat c. kr. kmetijska družba za Štajersko in Slovenci.

Gotovo ne bo nikdo pobijal lepega namena, ki ga imajo kmetijske družbe, in tudi ne bo nikdo odrekal kmetijski družbi za Štajersko zaslug za povzdigo in razvoj kmetijstva na Štajerskem, čeravno bi se brez dvoma lahko dalo storiti še veliko več. Ako bo družba imela pred očmi edino svoj pravi

namen, ga bo tudi gotovo v večji ali manjši meri dosegala. Vendar se pa včasih zdi, da družba tu in tam pozabi na svoj namen.

Kakor znano, obstoji družba iz posameznih podružnic. V novjšem času so začeli tudi Slovenci nekoliko bolj misliti na podružnice, oziroma na ustanovitev novih podružnic. Tudi Slovenci bi radi dobili kak dobiček od različnih ogledstev, ki jih ima družba na razpolago. Do sedaj so se z različnimi podporami itd. lepo delili Nemci, posebno pa veleposessniki in meščani, ki so prvi spoznali korist kmetijske družbe. So li bili na to posebej opozorjeni, se ne ve, a vsekakor smo Slovenci v tem oziru zamudili zelo veliko. Ravno zategadelj bi bilo pričakovati, da bi kmetijska družba sedaj posebno šla Slovencem na roko, da tudi ti imajo kak hasek od nje. Pri dražbi, ki ima pred očmi povdgo kmetijstva, ne pa nemško potiliko, bi se to pač samo ob sebi umevalo. A v resnici izgleda stvar skoraj ravno narobe. Namesto da bi družba podpirala ustanovitev podružnic po slovenskih krajih dežele, pa dela nepotrebne in slovenski pameti nerazumljive težkoče. V najnovjšem času je osrednji odbor tudi sklenil, snovanje podružnic opustiti. Slovenski časniki so opetovano in z ogorčenjem poročali o takem početju osrednjega odbora v Gradcu in državni poslanec g. dr. Korosec je v posebni interpelaciji opozoril poljedelskega ministra na to početje. G. ministru pa se nič kaj posebno ne mudi, da bi dal odgovor. Najbrž je šel vprašat kmetijsko družbo, kaj naj odgovori, zakaj osrednji odbor v Gradcu se je dne 5. septembra bavil z interpelacijo gosp. poslance, in kakor poroča "Gosp. Glasnik", bil je poročevalec — nek graščak Rhard Klammer — močno hud nad g. dr. Korosecem in je predlagal, da se podajo "visoki vladi stvarna pojasnila, ki popolnoma ovržejo (?) trditve g. poslance," in da se odločno protestira proti neresničnim (?) "trditvam" g. drž. poslance, da pospešuje c. kr. kmetijska družba le interese veleposessnikov in tržanov." Ne verjamemo, da bi se g. poslanec posebno vstrašil tega sklepa, a vsekakor

naj bo pripravljen na odgovor poljedelskega ministra v tem smislu. G. Rhard Klammer pa nam ne bo zameril, če ga opomnimo na njegovo lasno poročilo, s katerim je zabranil ustanovitev podružnice v Zetalah. "Po poizvedovanjih poročevalca — Klammerja — so v Zetalah, kakor tudi v sosednih krajih, kakor so: Donačka gora, Črmožice, Kočča, Nadole in St. Florjan, največ le manjši posestniki, od katerih ni pričakovati mnogobrojnega pristopa, pač pa bi se moralo prevdariti po poročevalčevem — torej Klammerjevem — mnenju, bi li se kazalo ustanoviti podružnice v Rogatcu (?). Seja osrednjega odbora dne 6. junija 1906. Da se je torej odklonila ta podružnica, bil je edin vzrok, da so tam "največ le manjši posestniki". Gosp. Rhard Klammer je menda pozabil pristaviti, da so v Zetalah in okolici "največ le" slovenski posestniki, v Rogatcu pa "največ le" nemški tržani.

Z gotovostjo torej lahko trdimo, da so taka poročila, če druga ne, vsaj enostranska, in bi jim osrednji odbor ne smel preveč verjeti. O drugih zopet vemo, da so naravnost neresnična. Podružnica na Dobri je bila odklonjena, ker je poročevalec Lenko vsled slabega znanja zemljepisja cenil oddaljenost Dobre od Celja na 12 km, med tem ko je v resnici 20 km. Sv. Jst pa, kamor bi podružnica tudi segala, je oddaljen od Celja celo 33 km. In tudi pri Dobri g. Lenkotu ni prav, da so zastopani ponajveč majhni posestniki. Ne vemo sicer kako velik posestnik da je Lenko, a priporočali bi mu, naj si enkrat ogleda velikost posestev tistih Dobračanov in St. Joščanov, ki so malo višje proti Kozjaku. Omenjamo, da je bil pri seji dne 2. majnika 1906, ko se je odklonila podružnica za Dobro, navzoč tudi Rhard Klammer, da je torej lahko ališal, da družba nič kaj posebno ne pospešuje koristi "manjših posestnikov".

Da opravičeno dvomimo o nepristranosti c. kr. kmetijske družbe, nam je nadalje povod ravnanje osrednjega odbora, ko se je šlo za podružnico v Passafu. V tem kraju je že bila enkrat podružnica,

LISTEK.

† Stolni prošt Lavrencij Herg.

(K. nec.)

L. 1885. so začeli temeljito popravljati mariborsko stolno cerkev, ki je bila že blizu razpada, pri tem je tudi Herg marljivo sodeloval.

L. 1890. in 1891. je stolni trg mariborskega mesta dobil celo novo lico. Najprej so podrli starinske župnišče, ki je stalo tesno pri stolnici in zakrivalo njeno pročelje. Kjer je bilo nekdanje staro župnišče z vrtem in gospodarskim poslopjem, je sedaj prostrana cesta in lep perivoj. Novo župnišče je mariborsko mesto pozidalo na levo od škofijske palače. Na oglu gledališke ulice in stolnega trga je pa stalo istotako grdo staro poslopje, prava pokveka za stolni trg. V tem poslopiju so imeli stolni kanoniki svoje tesno in zadušilo stanovanje. Z dovoljenjem knezoškofovim in deželne vlade je na mestu starega poslopja stolni kapitol l. 1891. in 1892. pozidal sedanje poslopje, ki ima večje prostore in primerno zunanje lice, da ne kazi stolnega trga. To nemajhno podjetje je vodil poleg Ign. Orožna kanonik Herg, kar mu je prizadejalo mnogo skrbi, sitnosti in neprijetnosti.

L. 1894. je nagla smrt ugrabila stolnemu kapitolu odličnega moža, stolnega dekana Fr. Kosarja. Umril je v lki ob Jadranskem morju, kamor je bil šel iskat zdravja; stolni kapitol je sklenil truplo pokojnikovo prepeljati v Maribor in je to opravilo poveril kanoniku Hergu. Na izpražnjeno mesto stol-

nega dekana lavantinskega kapitola je pa presvetli cesar dne 14. septembra 1894 imenoval Lavrencija Herga in dne 6. oktobra t. l. ga je prevzvišeni knezoškof dr. Mihael Napotnik slovesno instaliral. Črez šest let t. j. 5. oktobra 1900 je po smrti stolnega prošta, zaslužnega zgodovinarja Ignacija Orožna bil Herg imenovan od papeža Leona XIII. stolnim proštom lavantinskim, malo poprej pa je postal ravnatelj kn. šk. pisarne. Naslednjega leta 1901 dne 8. oktobra ga je Leon XIII. odlikoval s častnim naslovom "apostolski protonotar". Tako je sicer skromni in ponižni Herg dosegel vse časti, kar jih ima škofija: od kapelana je postal profesor, potem župnik, duhovni svetovalec, kanonik, ravnatelj bogoslovnice, stolni dekan in naposled stolni prošt, kar je pod škofovo najvišja čast v škofiji.

Med tem so leta potekla in sivi lasje so mu posuli glavo; marsikoga izmed njegovih tovarišev, znancev in iskrenih prijateljev je že smrt pokosila, najbolj občutno ga je zadela prezgodnja smrt prelata Kosarja in stolnega dekana dr. Ivana Križaniča. Prišlo je l. 1902., ko je poteklo 50 let, kar je Herg v Gradcu sprejel mašniško posvečenje. Dne 25. julija, na dan posvečenja, je dolga vrsta duhovnih sobratov spremljala stolnega prošta iz kn. šk. pisarne, ovenčanega z zlatomašniško krono in z jubilejsko palico v roki v stolno cerkev, kjer je opravil slovesno sv. mašo v zahvalo Vsemogočnemu za vse tekom dolgih let sprejete dobrote.

Posebno slovesno pa se je vršila jubilejska svečanost v njegovem rojstnem trgu Središču dne 10. avgusta, na praznik sv. Lovrenca, njegovega godovnjaka. Ves trg je bil praznično opravljen in že dolgo poprej so se delale velike priprave. Ka-

pelica Žalostne Matere božje, v kateri je nekdan kot novomašnik opravil prvo sv. daritev, je bila zunaj in znotraj vsa prenovljena in svet okoli kapele lepo poravnana in ograjena. Ob najkrajšem vremenu se je ob 9. uri imenovanega dne začela pomikati dolga procesija črez 100 belo oblečenih deklic, kakih 20 duhovnikov, mnogo drugih odličnih gostov in ogromne množice ljudstva od stanovanja jubilarovega skozi trg h kapeli žalostne Matere božje. Slavnostni govor je imel preč. g. kanonik dr. Ivan Mlakar. Na podlagi besed sv. Pavla: Po milosti božji sem, kar sem, in njegova milost v meni ni bila prazna, je razlagal vzvišenost in korist duhovske službe, oziraje se na zlatomašnika, ki je 50 let vestno izvrševal duhovsko službo. — Občinski zastop središki je imenoval svojega dičnega rojaka tem povodom za častnega tržana in mu izročil krasno diplomu.

V zahvalo za dopolnjenih 50 let je Herg istega leta romal h glasovitemu svetišču Marijinemu na Trsat, kjer se je 3. septembra vršil euharistični shod. V spomin na dvojno zlato sv. mašo v kapeli žalostne Matere božje, drugo je namreč opravil dne 21. septembra tovariš in sorojak Hergov, g. Matija Sinko, je dal vzdati na pročelju te kapelice marmornato ploščo z napisom: Laurentius Herg, Matthias Sinko, expletis in sacerdotio quinquaginta annis hic inilavere 10. Augusti et 21. Septembris. (L. H. in M. S. dopolnivi v duhovski službi 50 let, sta tukaj obhajala jubilej.)

Herg še tudi na stara leta ni odložil peresa, ampak je zadnjih šest let še izdal več knjig. Za župnijske urade je sestavil navodilo, kako treba voditi matice t. j. krstno, urliško in poročno knjigo.